

שוטר בהליכי חקירה ומשפט

חוברת מידע
למפקד, לקצין האמ"ש ולשוטר
מהדורה מעודכנת

אגף משאבי אנוש

אוגוסט 2016

מהדורה ראשונה 2010:

אחראית על:

סנ"צ יפעת שקלר, רמ"ד תכנון ופיתוח מ"א

עריכה ועיבוד החומר:

רפ"ק יפעת גרינפלד, מדור אמצעים מנהליים
רפ"ק סימה שבת, מדור תכנון ופיתוח מ"א
רפ"ק אינה סולימני, מדור תכנון ופיתוח מ"א

מהדורה מעודכנת 2016:

אחראית על:

רמ"ח תכנון ופיתוח אמ"ש - נצ"מ לילי בר אילן

עריכה ועיבוד:

רמ"ח משמעת - נצ"מ אברהם פרנקל, עו"ד
עוזר יועמ"ש - רפ"ק שחר פרנקל, עו"ד
עוזר יועמ"ש - רפ"ק יפעת גרינפלד, עו"ד
מ"מ רמ"ד אמצעים מנהליים - רפ"ק מיכל זוכוביצקי - שומר, עו"ד

סדר מחשב:

עינב אוחיון

תוכן העניינים

דבר המפכ"ל.....	עמוד 3
דבר ראש אמ"ש.....	עמוד 5
תפקיד הפיקוד וגורמי האמ"ש בטיפול בשוטר הנחקר.....	עמוד 7
חקירה.....	עמוד 10
הליכים משפטיים ומשמעתיים.....	עמוד 17
אמצעים מנהליים - החלק המשמעותי והיבטי אמ"ש.....	עמוד 22
סיוע משפטי.....	עמוד 34
זכויות עיקריות בהליכי חקירה ומשפט ואמצעים מנהליים.....	עמוד 37
נספחים.....	עמוד 39
נספח א' דף מידע בנושא סיוע משפטי לשוטר.....	עמוד 39
נספח ב' מידע בדבר גמלה המשולמת בעקבות פיטורים - מי שפוטרו	
בגין עבירה וטרם הסתיימו ההליכים.....	עמוד 40
נספח ג' מידע בדבר גמלה המשולמת בעקבות פיטורים.....	עמוד 42
נספח ד' מידע בדבר פיצויי פיטורים - מי שפוטרו בגין עבירה וטרם	
הסתיימו ההליכים.....	עמוד 43
נספח ה' מידע בדבר פיצויי פיטורים בסיום ההליכים.....	עמוד 45
נספח ו' מידע בדבר פיצויי פרישה.....	עמוד 46
נספח ז' מידע בדבר פיצויי פרישה - מי שהורשע ב-3 השנים שקדמו	
להתפטרותו.....	עמוד 48

שוטרים יקרים,

מלאכת ההגנה על שלום הציבור וביטחוננו, מלאכת קודש היא. לצורך מימוש מלאכה חשובה זו, נתנו לנו המחוקקים כלים וסמכויות ספציפיות. הסיטואציה בשטח לעולם מורכבת ועמומה יותר מזו שניתן לדמות בכיתה ובאימונים, ועל השוטר, לעיתים, לקבל החלטה בשבריר של שנייה. משבע הדברים, ההחלטות נבחנות בדיעבד ומזווית המתבונן, אשר נידרש להיכנס לנעליו של השוטר ולבחון את שיקול דעתו. כמפקדים, עלינו להטמיע בקרב פקודינו את מגבלות החוק. עלינו לחדד את ההנחיות הנגזרות מכך מחד, אך לתת גיבוי לשוטר אשר פעל במתחם הסבירות, מאידך. כחלק מצעדי הגיבוי הוחלט להפיץ חוברת זו, אשר מסייעת לשוטר לדעת כיצד לנהוג באם נקלע לחקירה, ולזירה בה נבחנים הדברים בדיעבד.

כולנו תקווה שלא תידרשו לנאמר בחוברת זו.

המשיכו במלאכת הקודש.

בברכה,

רוני אלשיך, רב ניצב

המפקח הכללי

שוטר/ת יקר/ה,

עבודת המשטרה מזמנת לשוטרים התמודדויות מזומנות עם אירועים קשים ומורכבים.

פיקוד המשטרה מודע לכך שלעיתים, בתוקף תפקידכם, הינכם עומדים בסכנת חיים, ונדרשים לא אחת להפעלת סמכויות, על מנת לשלוט בהתרחשויות באירוע ולמנוע פגיעה בחפים מפשע.

עלינו, השוטרים, לעמוד באמות מידה מיוחדות של התנהגות, שאיננה נדרשת ממי שאיננו משרת במשטרה.

כל חשוד, ובכלל זאת שוטר, זכאי לדעת מהן זכויותיו, במקרה שבו נפתחת או מתנהלת כנגדו חקירה בשל מעשה אותו ביצע, תוך כדי מילוי תפקידו או בעטיו.

החוברת שלפניכם מפרטת את המידע הראשוני בנוגע לזכויות ולחובות בהליך החקירה, כולל הסיוע אותו אתם זכאים לקבל ממפקדיכם וממערך אגף משאבי אנוש העומד לרשותכם.

אציין, כי חוברת זאת היא בבחינת מידע כללי, ומהווה כלי עזר בעבורכם. אין לראותה בשום אופן כתחליף לייעוץ משפטי, להוראות החוק, לפקודות או לנהלים הקיימים במשטרה.

מפקדיכם ומערך אגף משאבי אנוש יגבו אתכם ויתייצבו לצדכם בכל המקרים בהם יוכח כי פעלתם כדין ומתוקף תפקידכם.

ולוואי שאף לא אחד או אחת מכם - יידרש למידע המפורט להלן.

ב ב ר כ ה,

גילה גזיאל, ניצב
ראש אגף משאבי אנוש

1. תפקיד הפיקוד וגורמי אמ"ש בטיפול בשוטר הנחקר

א. כללי

גורמי האגף למשאבי אנוש (אמ"ש) ופיקוד היחידה מחויבים לתת גיבוי לשוטר שנחקר, והם ערים למורכבות התקופה עבורו ועבור בני משפחתו. גורמים אלה יפעלו על פי החוק והנהלים כדי ללוות את השוטר:

(1) מפקדו של השוטר אחראי על ליווי השוטר לאורך התקופה כולה. הלייווי ניתן הן בהיבטים הרגשיים והן בהיבטים המנהליים שמתחייבים מהתהליך, ויפורטו בהמשך.

(2) מפקדו של השוטר יאיר את האינטרסים של השוטר ואת טיב שירותו בצומתי ההחלטה השונים, ובמקומות שבהם תידרש חוות דעת בנוגע לתפקודו של השוטר, להמלצה על קידום ועוד. נוסף על כך, באחריותו של המפקד לעדכן את השוטר בנוגע להתפתחויות שונות בשלבי החקירה והמשפט, ככל שאין בכך כדי להפריע למהלך החקירה.

(3) קצין האמ"ש וגורמי האמ"ש הנוספים, כגון גורמי רווחה ומע"ן - יעדכנו ויסייעו למפקד בטיפול בהיבטי האמ"ש, וכן יסייעו לשוטר ולמשפחתו.

סעיפים ב-ה שלהלן מפרטים את כל השלבים במהלך החקירה וההליך המשפטי או המשמעותי, שבהם יש תפקיד למפקד ולקצין האמ"ש.

ב. אחריות המפקד

1) הודעה על פתיחת תיק וזימון לחקירה:

א) באחריות המחלקה לחקירות שוטרים בפרקליטות המדינה שבמשרד המשפטים (מח"ש) להודיע לגורמים המוסמכים בפיקוד משטרת ישראל על פתיחת תיק וזימון לחקירה, בהתאם לשלבי החקירה השונים. הגורמים המיודעים יהיו ראש אמ"ש, מפקדו הבכיר של השוטר הנחקר וראש היחידה לביטחון מידע (יחב"ם), ככפוף לשיקולי החקירה.

ב) הודעה לשוטר על פתיחת החקירה ועל זימונו לחקירה תימסר לשוטר על ידי מפקדו, ובכפוף לשיקולי החקירה. במעמד ההודעה בדבר החקירה, או בסמוך לכך, יפרט המפקד בפני השוטר את הגורמים המקצועיים שיוכל להסתייע בהם במהלך כל התקופה (כלומר המפקד, קצין האמ"ש, קצין הרווחה וקצין מע"ן). כמו כן

- יציין המפקד בפני השוטר את זכותו לקבל ייעוץ משפטי כבר בשלב החקירה, כלומר בעת שנחקר באזהרה.
- (2) **עיכוב קידום בדרגה או עיכוב יציאה לקורס;** מפקדו של השוטר רשאי להמליץ על קידום חריג או על קידום על תנאי במקרה של תיק פתוח, שבו נדרש, באופן רגיל, עיכוב של הקידום או היציאה לקורס.
- (3) **שקילת אמצעים מנהליים;** בד בבד עם הליך החקירה או ההליכים המשפטיים או המשמעתיים, ועל פי חומרת העבירה וטיב הראיות, תישקל האפשרות לנקוט צעדים מנהליים כלפי השוטר. במקרה של הליך כזה, יתבקש המפקד להעביר למחלקת משמעת חוות דעת תפקודית והמלצה באשר לנקיטה באמצעי מנהלי כלפי השוטר, ומהו האמצעי שיש לנקוט בו.
- את ההמלצה הסופית יגבש מפקד מחוז (ממ"ז) או סגן מפקד מחוז (סממ"ז), לאחר קיום ועדה מחוזית או מרחבית, או בכל דרך אחרת שיוורה הממ"ז או הסממ"ז.
- מפקדו של השוטר יודיע לשוטר על החלטתה שהתקבלה בדבר האמצעי המנהלי שהוחלט לנקוט בו.
- (4) **ועדה לפיצויי פיתורים או גמלה;** מפקדו של השוטר יוזמן כחבר בוועדה לפיצויי פיתורים או גמלה, לאחר קבלת החלטה על פיתורים של השוטר. הליך הפיתורים מפורט בפרק 4.

ג. תפקיד קצין האמ"ש

- (1) **כללי;** קצין האמ"ש אחראי על מערך האמ"ש, והוא מסייע למפקד ולשוטר בכל השלבים של תהליך החקירה. השוטר יופנה לגורמים מטפלים מקצועיים על פי החלטת קצין האמ"ש ושיקול דעתו המקצועי.
- (2) **עדכון הפיקוד;** קצין האמ"ש יעדכן את פיקוד היחידה שבה משרת השוטר בכל אחד משלבי החקירה וההליכים המשמעתיים או המשפטיים.
- (3) **העברה מתפקיד או מיחידה;** במקרה של המלצה על העברה מתפקיד או מיחידה, קצין האמ"ש יציג בפני המפקד את האפשרויות לשיבוצו של השוטר. קצין האמ"ש יפעל בכפוף להחלטה של הגורמים המשפטיים או המשמעתיים, ובהתחשב בנתוניו המקצועיים והאישיים של השוטר.
- (4) **קידום בדרגה;** קצין האמ"ש יביא לידיעת המפקד את האפשרות בדבר גיבוש המלצה מיוחדת לקידום בדרגה של השוטר.

5) **קורסים והכשרות**; המשטרה רואה חשיבות רבה בשילובם של שוטרים בקורסים ובהכשרות, כדי לשפר את מקצועיותם. לפיכך, גם בעת שמתנהלת נגדם חקירה, הם עשויים להיות זכאים לצאת לקורסים ולהכשרות, בד בבד עם שמירה על אמון הציבור במשטרה. קצין האמ"ש היחידתי יוודא יציאת השוטר להכשרות, על פי הקבוע בנהלי אמ"ש.

ד. תפקיד קצין הרווחה

- 1) קצין הרווחה ילווה את השוטר ומשפחתו לאורכו של כל תהליך החקירה, ויערוך מיפוי של הצרכים הכלכליים של השוטר, וענייני רווחה אחרים.
- 2) במקרה של השעיית השוטר, קצין הרווחה יכין תחקיר רווחה, אם השוטר יגיש בקשה להגדלת שכר בתקופת ההשעיה.
- 3) במקרה של פיטורים של השוטר, קצין הרווחה יכין תחקיר רווחה לקראת הדיון בוועדה לפיצויי פיטורים או גמלה.
- 4) קצין הרווחה יגיש בקשה לסיוע משפטי לצורך ייצוגו של השוטר בשלבים השונים של ההליך המשפטי.

ה. תפקיד קצין מערך העזרה הנפשית (מע"ן)

- 1) פיקוד המשטרה ער לכך שתקופת חקירה וניהול הליכי משפט עלולים להביא את השוטר ובני משפחתו למצוקה נפשית. קצין אמ"ש, מפקד ישיר, קצין רווחה וכד' רשאי להמליץ לשוטר לפנות למערך העזרה הנפשית (מע"ן) לצורך קבלת טיפול מקצועי. הגורמים הנ"ל יחייבו את השוטר להתייצב בפני קצין מע"ן, אם סברו כי נשקפת סכנה לשוטר או לסביבתו.
- 2) בנוסף לאמור לעיל - השוטר רשאי לפנות לקצין המע"ן גם באופן עצמאי. מערך המע"ן מחויב לשמירה על סודיות, אלא אם כן שני הצדדים המעורבים בטיפול יחליטו אחרת.
- 3) יצויין, כי על קצין המע"ן מוטלת חובת דיווח על פי חוק, מתוקף מקצועו, רק במקרה שבו יש חשש לאובדנות או לפגיעה באחר.
- 3) במקרים מסוימים ישקול קצין המע"ן גם אפשרות של הפניה לטיפול חיצוני (נתון לשיקולו המקצועי של קצין המע"ן בלבד). במקרים אלה זכאי השוטר ל-10 מפגשי ייעוץ במימון המשטרה. השוטר רשאי להמשיך בטיפול לאחר מפגשים אלה, במימונו הפרטי.

2. חקירה

א. הגורמים המעורבים בחקירת השוטר

(1) סמכות החקירה

ככלל, משטרת ישראל אינה חוקרת את שוטריה (למעט במספר עבירות, כקבוע בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א - 1971). החל מה-1.6.1992, הועברה על פי חוק סמכות חקירת שוטרים לידי מח"ש.

(2) המחלקה לחקירות שוטרים

מח"ש מורכבת מפרקליטים שהם אזרחים, ומאנשי חקירות ומודיעין אשר חלקם אזרחים וחלקם שוטרים מושאלים. למח"ש מספר שלוחות הפרוסות ברחבי הארץ.

למח"ש מסורה סמכות חקירה והעמדה לדין בעבירות שעונשן מעל שנת מאסר. ההיגיון בהעברת סמכויות החקירה למח"ש, שהוא גוף חיצוני למשטרה, מקורו בצורך להבטיח שקיפות ציבורית ולמנוע חשש לניגוד עניינים. סמכויות החקירה לא יימסרו למח"ש במקרים הבאים, הקבועים בחוק: תאונות דרכים, עבירות שעונשן פחות משנת מאסר, ומקרים שבהם לרשויות מסוימות קמה סמכות חקירה (כגון רשויות המס, רשות שמורות הטבע וכדומה).

בסמכות מח"ש להחליט באיזה שלב יועבר חומר החקירה למחלקת משמעת. ייתכנו מצבים שבהם תתנהל חקירה סמויה, כך שדבר החקירה לא יובא לידיעת המשטרה בשלבי החקירה הראשונים.

(3) מחלקת משמעת

מחלקת משמעת אינה גוף חוקר, אלא יחידה האמונה, בין היתר, על בחינת ההשלכות התעסוקתיות של החקירה, כלומר על נקיטת אמצעים מנהליים כנגד השוטר הנחקר. בנוסף, מחלקת משמעת עוסקת בטיפול המשמעי בשוטרים, כלומר בנקיטת צעדים משמעתיים, כגון: העמדה לדין בבית הדין למשמעת (ביד"ם) בפני דן יחיד ועוד.

ב. מתי נפתחת חקירה?

החלטה על פתיחת חקירה עשויה להתקבל לאחר קבלת תלונה, או בעקבות קבלת מידע מודיעיני שהגיע לידי מח"ש. מח"ש בוחנת את המידע שהתקבל, ומבררת אם הוא מהווה בסיס מספק לפתיחה בחקירה.

ג. אופן קבלת ההודעה על פתיחה בחקירה

הודעה על פתיחת חקירה תימסר על ידי מח"ש לראש אמ"ש, למפקדו הבכיר של השוטר, ולראש יחב"ם, בכפוף לשיקולי החקירה. הודעה לשוטר והזמנתו לחקירה תיעשה, ככל שהדבר יתאפשר, על ידי מפקדו של השוטר, בכפוף לשיקולי החקירה. בהודעה יימסרו לשוטר פרטים הנוגעים למועד החקירה ולמיקומה. בשלב זה לא יימסרו לשוטר פרטים בנוגע למהות החשדות.

ד. החקירה

תחילת הליך החקירה נעשה במח"ש או בתחנת משטרה, החל בקבלת מידע או תלונה בנוגע לעבירה, כאמור. החקירה מתחילה בין אם המידע הובא לידיעת השוטר ובין אם לאו. במהלך החקירה נאספות ראיות, שמטרתן ביסוס או הפרכת האשמה. לצורך איסוף הראיות נגבות הודעות מהשוטר עצמו ומגורמים נוספים, כולל איסוף ראיות באמצעים אחרים.

ה. הגעה לחקירה - שוטר החשוד בביצוע עבירה

בעת הגעת השוטר לחקירה, יימסרו לו פרטי החשדות. הוא יוזהר כי הוא יכול לשמור על זכות השתיקה, ויימסר לו מידע הנוגע לזכותו להיוועץ בעורך דין.

ו. זכות ההיוועצות

שוטר זכאי להיוועץ בעורך דין ולהיפגש עמו ביחידות עוד לפני שהחלה חקירתו. זאת למעט מקרים חריגים, בהם מאפשר החוק לרשויות החקירה לדחות את מתן הזכות, לזמן מוגבל.

מח"ש מחוייבת לאפשר לשוטר, החשוד בביצוע עבירה, לממש את זכותו להיוועץ עם עו"ד. במידת הצורך, מח"ש אף מחוייבת ליצור קשר עם מוקד חברת "ענבל", לצורך העמדת עו"ד מיעץ לשוטר.

ז. זכות לסיוע משפטי במהלך החקירה

לכל שוטר הנמצא בחקירה במעמד של חשוד קיימת זכות לייעוץ משפטי.

ח. זכות השתיקה לשוטר שהוא החשוד בתיק

לפני תחילת החקירה, נדרש החוקר להבהיר לשוטר את עיקרי העובדות בדבר החשד המיוחס לו.

שוטר שהוא החשוד בתיק הנחקר, זכאי שלא לומר דבר בחקירה. דבריו או

שתיקתו יתועדו ועשויים לשמש כראיה בהליך משפטי נגדו. בית המשפט יוכל להביא בחשבון את דבר השתיקה.

ט. התנהגות בזמן החקירה

התנהגות מאלו המפורטות להלן, הנעשית על ידי שוטר בשלב החקירה, בלא הצדק סביר, עלולה להוות עבירת משמעת (יצוין כי מדובר ברשימה חלקית של עבירות המשמעת):

- 1) אי הופעה או הופעה באיחור לחקירה שהוזמן אליה כדין;
- 2) עזיבת מקום ההליך שלא ברשות, בכפוף להוראות החוק והדין;
- 3) אי המצאת מסמך, שנדרש כדין להמציאו;
- 4) אי מתן תשובה (ראה לעיל זכות השתיקה הנתונה לחשוד), או מתן תשובה מתחמקת או כוזבת;
- 5) נקיטת לשון מעליבה או מאיימת, או גרימת הפרעה להליך המשפטי או הפסקה שלו.

כדי למנוע הפרעה או שיבוש חקירה, על השוטר להימנע מכל פעולה שיש בה כדי להשפיע על עדים אחרים, או כדי לפגוע בחקירה באופן אחר. בסיום מסירת ההודעה של השוטר במח"ש, יימסרו לו ההגבלות החלות עליו כתוצאה מהחקירה.

י. זכות לאיסור פרסום שם חשוד

החוק קובע פרק זמן של 48 שעות, במהלכן חל איסור לפרסם שמו של חשוד, אלא אם כן הובא עניינו לדיון בבית המשפט קודם לכן. איסור הפרסום נועד לאפשר לו לפנות לבית המשפט, ולבקש הוצאת צו איסור פרסום על שמו, בהתאם לסעיף 70 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד - 1984. שוטר זכאי לפנות לבית המשפט בעת הדיון הראשון בעניינו, או במועד אחר, ולבקש את איסור פרסום שמו.

במידה והשוטר אינו מובא לבית המשפט, ומח"ש מעוניינת לפרסם את שמו בטרם חלפו 48 שעות, ולא ניתן צו איסור פרסום - עליה לפנות לשוטר באופן ישיר, בבקשה שיסיכים לפרסום שמו. בלא הסכמתו המפורשת - הפרסום, כאמור, אסור.

יא. השלכות מיידיות לפתיחה בחקירה - היבטי אמ"ש

לפתיחת חקירה במח"ש נגד השוטר יש השלכות לעניין קידומו, שיבוץ ויציאתו להכשרות (נוהל אמ"ש 10.04.06 "אנשי משטרה המעורבים בביצוע

עבירות - הגבלות על קידום" ונוהל אמ"ש 03.02.09 "בדיקת ההיבט המשמעותי של שוטר המיועד להשתתף בהכשרה".

1) עיכוב קידום בדרגה

בנהלי המשטרה נקבע כי ככלל, שוטר שנפתחה נגדו חקירה, או הוגש נגדו כתב אישום, או הורשע בביצוע עבירה, לא יקודם במועד סיום הפז"ם, אלא על פי הקבוע בנהלים. עם זאת, אם התיק ייסגר, או אם השוטר יזוכה, ולא ננקטו אמצעים מנהליים, והשוטר מילא אחר כל הדרישות לצורך קידומו כמפורט בפקודות המטא"ר ובנהלים, השוטר יקודם בדרגתו למפרע (נוהל אמ"ש 10.04.06 "אנשי משטרה המעורבים בביצוע עבירות - הגבלות על קידום").

על אף הקבוע ברישא, מפקד הסבור כי שוטר ראוי לקידום בדרגה על אף קיומה של מניעה משמעותית כמפורט לעיל, רשאי להגיש המלצה לקידומו כחריג. ראש אמ"ש ישקול את ההמלצה.

2) הכשרות נגדים

א) חקירה המתנהלת כלפי נגד לא תמנע את יציאתו להכשרה או קורס, אלא אם כן נשקלת אפשרות לנקיטת צעדים מנהליים נגדו.

ב) ככלל, אם הוגש כלפי נגד כתב אישום פלילי או משמעותי, הנגד לא ייצא להכשרה או לקורס.

ג) חקירה שמתנהלת כלפי נגד לא תמנע את השתתפותו בהליכי מיון לקצונה. יציאתו של הנגד לקורס קצינים (קק"צ) תיבחן בוועדה בראשות סגן ראש אמ"ש. ההחלטה הסופית נתונה בידי ראש אמ"ש. סרם יציאתו לקק"צ, יובהר לשוטר בכתב כי קידומו לקצונה מותנה בתוצאות החקירה.

ד) נגד שהורשע בעבירה פלילית או משמעותית במהלך 3 השנים האחרונות (למעט עבירות תעבורה), לא יוכל להשתתף בהליכי מיון לקצונה. יציאתו לקק"צ תיבחן בוועדה בראשות סגן ראש אמ"ש.

3) קצינים

א) קצין שמתנהלת נגדו חקירה

(1) יציאה של קצין להכשרה שאינה מקדמת, לא תעוכב בשל חקירה שמתנהלת נגדו, אלא אם כן נשקלת אפשרות לנקיטת אמצעים מנהליים נגדו.

(2) יציאה להכשרה מקדמת (קורס קצינים וקורס פיקוד ומטה

(פו"ם)), תיבחן על ידי רמ"ח משמעת, שיעביר את המלצתו להחלטת ראש אמ"ש.

(3) במקרה שתתקבל החלטה לאפשר את יציאתו של הקצין להכשרה מקדמת, המפקד, בדרגת סגן ניצב (סנ"ץ) ומעלה, יראיין את הקצין, ויבהיר לו בכתב כי קידומו מותנה בתוצאות החקירה שמתנהלת נגדו.

ב) קצין שהוגש נגדו כתב אישום

ככלל, קצין שהוגש נגדו כתב אישום פלילי או משמעתי - לא תתאפשר יציאתו להכשרה מקדמת.

ג) קצין שהורשע

(1) אין מניעה לכך שקצין שהורשע ייצא להכשרה שאינה מקדמת.

(2) קצין שהורשע בעבירה פלילית או משמעתית במהלך 3 השנים האחרונות (למעט בעבירת תעבורה), לא ייצא להכשרה מקדמת.

(3) יציאה להכשרה מקדמת באופן חריג, תהיה באישורו של ראש אמ"ש. קידומו בתום ההכשרה יישקל על פי כללי הקידום הקבועים בנהלים.

ב. החלטות של מח"ש במהלך חקירה

בסיום מסירת ההודעה של השוטר, תתקבל במח"ש אחת מן ההחלטות הבאות:

1) שחרור ללא הגבלות

שחרור, אף אם אינו בתנאים מגבילים, אינו מהווה סיום החקירה. משמעו של השחרור הוא שעל השוטר להמשיך ולהתייצב לחקירה בכל עת שיידרש.

2) שחרור בהגבלות

אלה הן אפשרויות ההגבלות השונות:

א) הרחקה מיחידת השירות או מכלל תחנות המשטרה

השוטר עשוי להיות מורחק רק מן היחידה שבה הוא משרת. במקרה כזה, ואם הדבר מתאפשר, יישקל בחיוב שיבוצו של השוטר ביחידה אחרת, על פי תנאי ההגבלה.

אם תתקבל החלטה המחייבת הרחקה מכלל יחידות המשטרה, לא ניתן יהיה לשבץ את השוטר ביחידה אחרת.

ב) מעצר בית

מעצר בית משמעו איסור יציאה ממקום מסוים, שעליו הורתה היחידה החוקרת או בית המשפט. לעתים ניתנות הקלות במעצר הבית לצורך פגישות עם עורך הדין, או ליציאה בנסיבות אישיות מיוחדות, בתיאום עם היחידה החוקרת או בית המשפט.

ג) הגבלות אחרות

הגבלות אפשריות נוספות הינן: איסור על יצירת קשר עם עדים פוטנציאליים, איסור על יצירת קשר עם חשודים נוספים, איסור יציאה מן הארץ, הפקדת ערבות כספית, ערבות צד שלישי וכיוצא בזה.

3) מעצר

מח"ש רשאית להחליט על מעצרו של שוטר בתום חקירה, אם עולה חשד משמעותי לביצוע עבירה. השוטר יובא בפני שופט להארכת מעצרו על פי הצורך.

הערה: בנוסף לאמור לעיל, רשאית מחלקת משמעת לשקול נקיטת אמצעים מנהליים (ראה פרק 4) נגד השוטר.

יג. זכאות לשכר וסיוע בימי היעדרות

1) זכאות לשכר - במקרה שבו השוטר הורחק מכלל תחנות המשטרה, או שהשוטר נשלח למעצר או למעצר בית, השוטר לא יהיה זכאי לשכר. שוטר שהורחק רק מיחידתו או מתפקידו, אך לא נמצא עבורו תפקיד חלופי מתאים, לא יהיה זכאי לשכר. אם השוטר הורחק מיחידתו או מתפקידו, והועבר ליחידה אחרת או לתפקיד אחר, הוא יהיה זכאי לשכר עבור תפקידו החדש, אך תיתכן פגיעה בשכרו, בשל העברתו ליחידה או לתפקיד שבו משולם שכר נמוך יותר משכרו הקודם.

2) סיוע בימי היעדרות - שוטר יהיה זכאי להיעדר מעבודתו, שלא על חשבון מכסת ימי החופשה שלו, לצורך ניהול הגנתו בחקירה שמתנהלת נגדו. זכות זו תינתן בגין הליך שיסודו בין במעשה ובין במחדל, שנעשו תוך כדי מילוי תפקידו ולשם מילוי תפקידו.

זכאותו של השוטר לימי היעדרות תתחיל ממועד זימונו לחקירה, ותכלול:

א) ימי היעדרות (כולל זמני נסיעה) בגין הכנה למשפט - עד חמישה

ימים, בכפוף לאישור ממשרד עורכי הדין המייצג את השוטר או בכפוף להצהרת השוטר;

ב) ימי היעדרות (כולל זמני נסיעה) בגין התייצבות בבית משפט, בכפוף לאישור התייצבות ממזכירות בית המשפט.

בקש שוטר להיעדר מעבודתו לצורך ניהול הגנתו למשך זמן ארוך יותר מן המכסה האמורה לעיל, בקשתו תועבר בנתיבי הפיקוד לדיון בוועדה בראשות רמ"ח תכנון ופיתוח אמ"ש, ובהשתתפות נציג מחלקת משמעת.

ד. סיום החקירה

1) כללי

סיום חקירה משמעו שהסתיימה בחינת חומרי החקירה על ידי מח"ש, ויש ברשותה המידע הנחוץ לגיבוש עמדה והחלטה סופית.

2) חקירה עשויה להסתיים באחת מן התוצאות דלהלן:

א) הגשת כתב אישום פלילי כנגד השוטר;

ב) הנחייה להגשת כתב אישום משמעתי באמצעות מחלקת משמעת באמ"ש (קיים רק בתיקים בנושא שימוש בכוח);

ג) החלטה על סגירת התיק בהיבט הפלילי, והעברתו לבחינה משמעתית של מחלקת משמעת באמ"ש, עם או בלי המלצה להעמדה לדיון משמעתי;

ד) החלטה על סגירת התיק, הן בהיבט הפלילי והן בהיבט המשמעתי.

3) המשמעויות של סיום החקירה

א) הרחבה לגבי החלטות א-ג) (הגשת כתבי אישום פליליים או משמעתיים) ראה פרק 3 - הליכים משפטיים ומשמעתיים.

ב) סגירת התיק בהיבט הפלילי והמשמעתי, כקבוע בסעיף 2), פירושה סיום החקירה.

המשמעויות הנלוות לסגירת התיק:

1) **רישום משמעתי** - סגירת התיק בהיבט הפלילי בכל עילה שהיא, תופיע ברישום המשמעתי של השוטר במערכת המשמעת;

2) **רישום פלילי**;

3) **קידום** - קידום השוטר יישקל למפרע מתום הפז"ם שלו, ובלבד שאין מניעה משמעתית או מניעה אחרת.

3. הליכים משפטיים ומשמעתיים

א. הגשת כתב אישום פלילי

בסיום ההליך של איסוף הראיות וסיכום התיק במח"ש, יועבר תיק החקירה לפרקליט במח"ש או לפרקליטות המחוז, לצורך החלטה בנוגע להגשת כתב אישום או סגירת התיק.

הליך ההחלטה בפרקליטות במח"ש או בפרקליטות המחוז עלול להימשך תקופה ממושכת, והוא עשוי להסתיים בהחלטה להגיש כתב אישום כנגד השוטר, או בהחלטה אחרת, כפי שהוזכר בפרק החקירה.

ב. סגירת התיק בהיבט הפלילי והעברתו לבחינת מחלקת משמעת

מח"ש עשויה להחליט על סגירת התיק בהיבט הפלילי והעברתו למחלקת משמעת, בצירוף הנחייה להגשת כתב אישום (בתיקים של שימוש בכוח שלא כדין), או במטרה לשקול נקיטה של צעד משמעתי.

אלה הם הצעדים המשמעתיים שאותם עשויה מחלקת משמעת לשקול:

1. הגשת כתב אישום לבית הדין למשמעת (ביד"ם);

2. העמדה לדין בפני דן יחיד;

3. הערת מפקד;

4. הדרכה;

5. סגירת התיק במחלקת משמעת.

יודגש, כי בתיקי שימוש בכוח שלא כדין, סמכות ההחלטה על העמדה לדין נתונה לפי סעיף 19 לתוספת הראשונה לחוק המשטרה התשס"ו - 2006 למח"ש בלבד. ההעמדה לדין יכולה להתבצע בבית משפט פלילי, או בבית הדין למשמעת (ביד"ם), לאחר מתן הנחייה להעמדה לדין זה על ידי מח"ש.

ג. התיישנות

הגשת כתב אישום לביד"ם כפופה להתיישנות. ככלל, התיישנות על הגשת כתב אישום לביד"ם חלה לאחר שלוש שנים מיום ביצוע עבירת המשמעת, או מיום ביצוע פעולת החקירה/הבירור/הבדיקה המשמעותית האחרונה בתיק, על פי המאוחר.

ד. אמצעים מנהליים

מחלקת משמעת שוקלת נקיטת אמצעים מנהליים נגד השוטר לאחר החלטת מח"ש על הגשת כתב אישום, ולעיתים אף לפני שהתקבלה ההחלטה. עמדתם

של מפקדי השוטר וגורמי האמ"ש יילקחו בחשבון לצורך ההחלטה על נקיטה באמצעים מנהליים. למידע נוסף, ראה פרק 4.

ה. פירוט הצעדים המשמעותיים

ו. הגשת כתב אישום בביד"ם

א) הרכב ביד"ם

בית הדין למשמעת (ביד"ם) מורכב משלושה שופטים שהם קציני משטרה בכירים, מהם לפחות שני משפטנים.

ביד"ם דן בעבירות המשמעת המנויות בתוספת הראשונה לחוק המשטרה, התשס"ו - 2006.

בכל הנוגע לתיקים של שימוש בכוח שלא כדין או של עריכת חיפוש, ביצוע עיכוב או מעצר שלא כדין - הדיון יקויים בפני הרכב של שלושה שופטים; שני קציני משטרה בכירים, ונציג ציבור שהוא משפטן.

נשיא ביד"ם מוסמך להורות על קיום הדיון בפני שופט אחד, במקרים המתאימים לכך. במקרה זה, השופט יהיה קצין משטרה בכיר שהוא עורך דין.

ב) ההליך

בדיון בביד"ם, התובע הוא שמייצג את התביעה. השוטר רשאי להיות מיוצג על ידי עורך דין.

התביעה, באמצעות התובע, תגיש לביד"ם כתב אישום, שבו יפורטו עובדות המקרה בגינו מואשם השוטר, והעבירה המיוחסת לו.

אם השוטר מודה בעבירה המיוחסת לו, הדיון בביד"ם יתמקד בגזירת העונש הראוי.

אם השוטר אינו מודה בעבירה המיוחסת לו, יתקיים דיון לבירור העניין, בו יובאו ראיות מטעם התביעה וההגנה. הדיון יכלול גם עיון במסמכים, שמיעת עדים והצגת טיעונים משפטיים.

בסיום הדיון ייתן ביד"ם את הכרעת דינו (הרשעה או זיכוי), וכן גזר דין, במקרה של הרשעה.

שוטר שהורשע בביד"ם רשאי לערער הן על ההרשעה הן על גזר הדין והן על שניהם גם יחד בתוך 45 ימים מיום מתן פסק הדין. הערעור הוא לבית הדין לערעורים, אשר מורכב משלושה שופטים

שהם קציני משטרה בכירים, מהם שניים לפחות עורכי דין. שוטר שזוכה - המפכ"ל רשאי לערער על זיכוי. יצויין, כי הגשת ערעור מטעם התביעה היא מעשה נדיר, והיא נעשית במקרים עקרוניים בלבד, או במקרים בעלי חשיבות מיוחדת.

ג) העונשים שבידי"ם מוסמך לפסוק:

- (1) נזיפה;
- (2) נזיפה חמורה;
- (3) קנס - בסכום שאינו עולה על כפל הקנס אותו מוסמך להטיל דן יחיד בכיר;
- (4) ריתוק למקום השירות - לתקופה שאינה עולה על 45 יום (גם לשוטרי קבע);
- (5) מחבוש - לתקופה שאינה עולה על 45 יום (גם לשוטרי קבע);
- (6) הורדה בדרגה;
- (7) בעבירה הכרוכה בנהיגה ברכב משטרתי - אפשר להטיל עונש של פסילת הרישיון המשטרתי לתקופה שאינה עולה על 90 יום.

ז. פירוש הצעדים המשמעותיים - העמדה לדין בפני דן יחיד

1) השופט

הליך של העמדה לדין בפני דן יחיד יתקיים בפני קצין שיפוט (קצין שעבר הכשרה והוא בדרגת רב פקד ומעלה, או פקד שהוסמך על ידי המפכ"ל), או בפני קצין שיפוט בכיר (בדרגת נצ"מ ומעלה), בהתאם לדרגתו של הנאשם, ובהתאם לכללים הקבועים בחוק.

2) ההתיישנות

הגשת כתב תלונה כפופה לחוקי ההתיישנות. ככלל, ההתיישנות להגשת כתב תלונה לדין יחיד חלה לאחר שנה אחת מיום ביצוע עבירת המשמעת, או מיום ביצוע פעולת החקירה/הבדיקה/הבירור המשמעותית האחרונה בתיק, על פי המאוחר. לראש אמ"ש מסורה סמכות להאריך את תקופת ההתיישנות הנ"ל, מנימוקים מיוחדים ובכפוף לקבוע בחוק.

3) הדיון בפני דן יחיד

ככלל, השוטר יקבל את כתב התלונה לכל הפחות 48 שעות לפני הדיון.

השוטר זכאי לעיין בחומר הראיות שבתיק, ולצלם אותו. במידה והדיון מתנהל בתוך פחות מ-48 שעות מזמן מסירתו של כתב התלונה, חובה לצרף את חומר הראיות לכתב התלונה. לאחר מכן ייערך דיון לבירור אשמתו של השוטר. במהלך הדיון ישען השוטר את טענותיו, ותינתן לו אפשרות לזמן עדים ולחקור אותם.

בסוף הדיון תינתן הכרעת דין (הרשעה או זיכוי). במקרה שהורשע, יהיה השוטר רשאי להביא ראיות אשר עשויות להשפיע על העונש שעתיד להיגזר עליו (מכתבי המלצה, הערכות תקופתיות, לזמן עדים שיעידו על טיב שרותו). לאחר מכן יינתן גזר דין.

שוטר שהורשע רשאי לערור בתוך 15 יום מיום קבלת העתק מגיליון השפטיה. במקרה שהשוטר הועמד לדין בעקבות תיק מח"ש או בעקבות תיק קצין בודק/ועדה בודקת וזוכה - ראש אמ"ש יהיה רשאי לערער על הזיכוי בתוך 15 יום.

4) סמכויות דן יחיד

א) קצין שיפוט שהוא קצין בדרגת רב-פקד עד סגן-ניצב, כולל, מוסמך להטיל את העונשים הבאים:

(1) נזיפה;

(2) נזיפה חמורה;

(3) קנס:

לשוטר קבע - עד לגובה שכר של 5 ימי עבודה, לשוטר חובה - עד לגובה של שישית משכרו החודשי;

(4) ריתוק למקום השירות - לתקופה שאינה עולה על 5 ימים;

(5) בעבירת משמעת הכרוכה בנהיגה ברכב משטרה - פסילת הרישיון המשטרתי לתקופה שאינה עולה על 30 ימים.

(6) מחבוש - לגבי שוטרי חובה (שח"ם או מג"ב) בלבד - מחבוש לתקופה שאינה עולה על 7 ימים.

ב) קצין שיפוט בכיר - קצין בדרגת ניצב משנה (נצ"ם) ומעלה מוסמך להטיל את העונשים הבאים:

(1) נזיפה;

(2) נזיפה חמורה;

(3) קנס:

לשוטר קבע - עד לגובה שכר של 10 ימי עבודה, לשוטר חובה - עד לגובה של שליש משכרו החודשי;

- (4) ריתוק למקום השירות - לתקופה שאינה עולה על 10 ימים;
- (5) בעבירת משמעת הכרוכה בנהיגה ברכב משטרתי - פסילת הרישיון המשטרתי לתקופה שאינה עולה על 60 ימים.
- (6) מחבוש - לגבי שוטרי חובה (שח"ם או מג"ב) בלבד - מחבוש לתקופה שאינה עולה על 35 ימים.

5 הערת מפקד

הליך של מתן הערת מפקד נעשה במסגרת ריאיון בכתב, שמפקד עורך לשוטר שעבר עבירת משמעת. בריאיון מעיר המפקד לשוטר על התנהגותו, אשר מהווה עבירה על המשמעת. הערת מפקד תינתן רק על בסיס עובדות שהשוטר מודה בהן בכתב.

6 הדרכה

הליך של מתן הדרכה נעשה במסגרת ריאיון בכתב, שמפקד עורך לשוטר שעבר עבירת משמעת. בריאיון מסביר המפקד לשוטר כי היה עליו לנהוג בדרך השונה מן הדרך שבה התנהג, ומדריך אותו כיצד עליו להתנהג בעתיד בנסיבות דומות. צעד של הדרכה הוא הצעד הקל מבין הצעדים המשמעתיים.

7 משמעויות אמ"ש

- א) ככלל, עם הגשת כתב אישום פלילי בבית המשפט, או כתב אישום בביד"ם - השוטר הנדון לא יקודם בתפקידו.
- ב) במקרים חריגים, מפקד בדרג מפקד מרחב, או מקבילו במג"ב ובמטא"ר (לגבי שוטר עד דרגת רס"ר, (כולל)), או מפקד מחוז או מקבילו במג"ב ובמטא"ר (לגבי שוטר עד דרגת רב נגד וקצינים), רשאי לפנות למפקד"ל או לראש אמ"ש, לפי העניין, בבקשה מנומקת לקידום חריג של השוטר. על המפקד לתת את דעתו על עברו המשמעתי של השוטר, על חומרת החשד, על השלב בו מצויים הליכי החקירה או הברור, על טיב הראיות, ככל שידוע, ועל פרק הזמן שבו השוטר מעוכב מקידום.
- ג) במקרה של הרשעה בדרך יחיד בעקבות תיק, או במקרה של מתן הערת מפקד בעקבות תיק בגין שימוש בכוח שלא כדין, יישקל קידום השוטר בתום ההליכים. השוטר לא יעוכב לתקופה העולה על חודש אחד.

4. אמצעים מנהליים - ההליך המשמעותי והיבטי אמ"ש

אמצעים מנהליים הם מכלול של צעדים פנים ארגוניים, בהם רשאית המשטרה לנקוט כנגד שוטר המעורב בביצוע עבירה. נקישת הצעד המנהלי תתאפשר בין אם מדובר בשלב החקירה, בין אם מדובר בשלב הגשת כתב האישום ובין אם מדובר בסיום ההליכים המשפטיים.

מחלקת משמעת היא הגורם האחראי לטיפול באמצעים המנהליים.

ההליך של שקילת האמצעים המנהליים אינו מותנה בסיום ההליך המתנהל בפרקליטות או במח"ש, ובמרבית המקרים מתנהל במקביל אליו.

מטרתם של האמצעים המנהליים הוא להבטיח את אמון הציבור במשטרה - איזון נכון בין המתחייב מתפקידי המשטרה כגוף אוכף חוק בחברה דמוקרטית, לבין זכויותיו של השוטר בכל שלב ושלב של ההליכים הפליליים או המשמעותיים.

ריאיון שימוע

לפני נקיטה של אמצעים מנהליים מסוג של פיטורים, השעיה או הורדה בדרגה - נערך לשוטר ריאיון שימוע. מטרתו של ריאיון השימוע היא לאפשר לשוטר להשמיע את טיעונו, בטרם תתקבל החלטה לגבי נקיטה של אחד מן הצעדים המנהליים הנ"ל נגדו.

ריאיון שימוע מתקיים בפני קצין ממחלקת משמעת באמ"ש, שהוא עורך דין. בריאיון מתבקש השוטר להגיב לכוונה המתגבשת לשקול את פיטוריו, השעייתו ממשרתו או הורדתו בדרגה.

טרם השימוע, מודיעים לשוטר מהי עילת השימוע והביסוס לה, וכן מובהרת לו זכותו להיות מיוצג על ידי עורך דין. מתן הזכות להיות מיוצג אינה מהווה התחייבות של המשטרה בנוגע למימון שכר הטרחה של עורך הדין. הרחבה בנושא זכאות למימון שכר טרחה לעורך דין, ראה בפרק 5.

לאחר השימוע, תגבש מחלקת משמעת המלצה, אשר תועבר לייעוץ המשפטי של המשטרה לשם קבלת עמדתם. עמדתם של גורמי הייעוץ השפטי ניתנת על ידי קצין מלשכת היועץ המשפטי למשטרה, שהוא עורך דין. בד בבד עם גיבוש ההמלצות של מחלקת משמעת והייעוץ המשפטי - מתבקשת גם עמדתם של מפקדיו הבכירים של השוטר, בנוגע לשיב שירותו, פרטי האירוע שבגיננו נחקר,

והמלצתם בדבר נקיטת אמצעי משמעת מנהליים.

כחלק מתהליך הגיבוש של עמדת היחידה שבה השוטר משרת - השוטר עשוי להיות מוזמן לוועדת הערכה מחוזית או מרחבית, בראשות ממ"ז, סממ"ז, ממ"ר או סממ"ר. בוועדה ישתתפו גם מפקדו הישיר של השוטר וקציני המטה הנוגעים בעניין, כגון קצין האמ"ש וקצין הרווחה.

לאחר גיבוש כל ההמלצות, יועבר החומר לראש האמ"ש או למפכ"ל, לצורך קבלת החלטה סופית.

האמצעים המנהליים העיקריים העומדים לרשות המשטרה הם אלה:

- א. העברה מתפקיד;
- ב. העברה מיחידה;
- ג. חופשה כפויה;
- ד. התראה של המפכ"ל או של ראש אמ"ש;
- ה. עיכוב של קידום בדרגה (כולל הכשרות ומיון לקצונה);
- ו. הורדה בדרגה;
- ז. השעיה;
- ח. פיטורים;
- ט. פגיעה בזכויות כספיות הנובעות מהפיטורים.

א. העברה מתפקיד

1) אמצעי זה יינקט בהתקיים אחד מאלה:

- א) אם נוכחותו של השוטר בתפקידו הנוכחי מפריעה, או עלולה להפריע, לניהול התקין של החקירה או של המשפט;
- ב) במקרה שבו המשך ביצוע התפקיד אינו עולה בקנה אחד עם העבירה המיוחסת לשוטר.

2) משמעויות אמ"ש

שוטר שהועבר מתפקידו לתפקיד אחר יתוגמל בשכר על פי המקצוע

החדש אליו הועבר. השוטר יוזמן לריאיון בפני מפקד ממונה. בריאיון תובהר לשוטר סיבת העברתו מתפקידו, וייבחנו עמו אפשרויות השיבוץ שעומדות בפניו, על פי נתוניו והכשרותיו. בשלב זה יובאו בפניו ההשלכות על שכרו, אם קיימות. כמו כן יובהר לו הצורך בהכשרה מתאימה, אם נדרש.

ב. העברה מיחידה

1) נקיטת האמצעי

אמצעי זה יינקט אם נוכחותו של השוטר בתפקידו הנוכחי או ביחידה בה הוא נמצא מפריעה, או עלולה להפריע, לניהול התקין של החקירה או של המשפט.

2) משמעויות אמ"ש

שוטר שהועבר מיחידתו ליחידה אחרת, יתוגמל בשכר על פי הנהוג ביחידה החדשה אליה עבר. השוטר יוזמן לריאיון בפני מפקד ממונה. בריאיון תובהר לו סיבת העברתו מתפקידו, וייבחנו עמו אפשרויות השיבוץ העומדות בפניו, על פי נתוניו והכשרותיו. בשלב זה יובאו בפניו ההשלכות על שכרו, אם קיימות. כמו כן יובהר לו הצורך בהכשרה מתאימה, אם נדרש.

ג. חופשה כפויה

חופשה כפויה היא חופשה **בשכר**, שהורה עליה ראש אמ"ש, שלא על חשבון מכסת ימי החופשה של השוטר. אורכה של חופשה כפויה לא יעלה על 30 ימי עבודה - לנגדים, ו- 60 ימי עבודה - לקצינים. בסמכות המפכ"ל או ראש אמ"ש להאריך את החופשה הכפויה מעת לעת, כמפורט בנוהל אמ"ש 10.04.05 "חופשה כפויה".

1) הוצאה לחופשה כפויה

ראש אמ"ש יורה על הוצאה לחופשה כפויה לאחר שמצא כי התקיים אחד מאלה:

א) המשך עבודתו של השוטר בתפקידו עלול לפגוע בניהול החקירה או המשפט;

- (ב) המשך עבודתו של השוטר בתפקידו אינו עולה בקנה אחד עם היות השוטר חשוד בביצוע העבירה המיוחסת לו;
- (ג) המשך עבודתו של השוטר בתפקידו עלול להפריע לניהול או לתפקוד של היחידה, או עלול לפגוע בתדמית המשטרה;
- (ד) התעוררו נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, מנימוקים שיירשמו.

(2) דחיה של ריאיון שימוע במהלך חופשה כפויה

- (א) שוטר שזומן לריאיון שימוע במהלך החופשה הכפויה, ועל פי בקשתו או בקשת בא-כוחו נדחה מועד הריאיון - ימי הדחייה ייזקפו על חשבון מכסת ימי החופשה השנתית של השוטר, ולא על חשבון ימי החופשה הכפויה.
- (ב) שוטר ששוהה בחופשת מחלה במהלך החופשה הכפויה, ועקב כך נמנע ממנו, על פי חוות דעתו של רופא משטרתי, להגיע לריאיון שימוע - ימי הדחייה ייזקפו על חשבון ימי המחלה של השוטר, ולא על חשבון ימי החופשה הכפויה.

(3) משמעותות - היבטי אמ"ש

- (א) מחלקת משמעת תודיע לקצין האמ"ש המחוזי או האגפי על החלטת ראש אמ"ש להוציא שוטר לחופשה כפויה.
- (ב) קצין האמ"ש היחידתי יראיין את השוטר, יודיע לו על ההחלטה ויפרט את זכויותיו ואת חובותיו בתקופת החופשה הכפויה.
- (ג) השוטר ימסור את הציוד המשטרתי צמוד התפקיד שברשותו לקצין האמ"ש היחידתי. מפקד ישיר בדרגת סנ"ץ לפחות, או מפקד תחנה, מפקד פלוגה במג"ב בדרגת רפ"ק לפחות, הוא שיחליט, על פי נסיבות העניין, אם יש לקחת מהשוטר את נשקו המשטרתי.
- (ד) שוטר בחופשה כפויה לא ישתתף בימי יחידה או בכל פעילות גיבוש יחידתית אחרת, בין אם הפעילות מתקיימת במתקן משטרתי ובין אם היא מתקיימת מחוצה לו.
- (ה) שוטר בחופשה כפויה לא יועסק בעבודה בשכר.
- (ו) שוטר בחופשה כפויה אינו זכאי לימי חופשה שנתית עבור הימים שבהם שהה בחופשה כפויה.

ז) למעט האמור לעיל, כל זכויותיו וחובותיו של שוטר הנמצא בחופשה כפויה - יהיו כזכויותיו וחובותיו של שוטר השוהה בחופשה שנתית.

4) החלטות ראש אמ"ש בסיום חופשה כפויה

בסיומה של החופשה הכפויה, יחליט ראש אמ"ש אם להחזיר את השוטר לתפקידו הקודם, או להעבירו מתפקידו לתפקיד אחר או ליחידה אחרת, להשעות אותו או לפטרו.

ד. התראת מפכ"ל או ראש אמ"ש

התראה היא מכתב בחתימת המפכ"ל או ראש אמ"ש, המתרה בשוטר כי עליו לתפקד ללא דופי ולא לעבור עבירה, שאם לא כן יישקל המשך שירותו. מפקדו של השוטר יראיין את השוטר, וימסור לידיו את מכתב ההתראה. המפקד יביא לפני השוטר במהלך הריאיון את הנימוקים וההחלטות אשר מפורטים במכתב ההתראה.

ה. עיכוב קידום בדרגה (כצעד מנהלי)

עיכוב של קידום בדרגה הוא אמצעי מנהלי, שנשקל בעניינם שלשוטרים שהיו מעורבים בביצוע עבירות משמעותיות או פליליות. שוטר שהורשע בבית משפט בהליך פלילי, או הורשע בבית הדין למשמעת בהליך משמעתי - יעוכב קידומו על פי הקבוע בהוראות נוהל אמ"ש 10.04.06 - "אנשי משטרה המעורבים בביצוע עבירות - הגבלות על הקידום" (יצויין כי קיומו של תיק פתוח מעכב את קידומו של השוטר, אך במקרה כזה אין מדובר בצעד מנהלי). הכללים בעניין זה מפורטים בנוהל אמ"ש.

ו. הורדה בדרגה

במקרה של הורדת השוטר בדרגה, פרק הזמן שיהיה עליו לעבור עד לעליה לדרגה הבאה יהיה מלוא הפז"ם שחייב בו כל שוטר, אלא אם כן צויין אחרת בהחלטה על ההורדה בדרגה. הפז"ם יחושב מיום ההורדה בדרגה.

עם השלמת הפז"ם הנדרש, וכאשר יעלה השוטר לדרגה ממנה הורד, הפז"ם שהורד ממנו יובא במניין הפז"ם הנדרש לדרגה הבאה. לדוגמה, שוטר שהורד מדרגת רס"ר לדרגת רס"ל, ימתין פז"ם מלא לקידום לדרגת רס"ר. עם קידומו לדרגת רס"ר, יימנה הפז"ם שעבר בעבר בדרגת רס"ר לצורך קידומו לדרגת רס"ם.

ז. השעיה

השעיה היא אמצעי שניתן לנקוט בו כל עוד לא הסתיימו ההליכים המשפטיים. משמעותה של ההשעיה היא התליית יחסי העבודה בין השוטר לבין המשטרה.

שוטר יושעה מתפקידו אם נחשד בביצוע עבירה שיש עמה קלון, אך לא פוטר, כמפורט בפקודת המטא"ר 06.01.02 "שוטר מושעה - חובות וזכויות".

1) זכאות לשכר במהלך תקופת ההשעיה

א) במחצית השנה הראשונה להשעיה, זכאי שוטר מושעה ל- 75% משכרו, ולאחר תקופה זו - ל-50% משכרו עד לסיום ההליכים, אלא אם כן יגיש בקשה להגדלה ובקשתו תאושר.

ב) שוטר מושעה רשאי לבקש אישור לעסוק בעבודה נוספת בתקופת ההשעיה. בקשתו תיבחן על פי הכללים הקבועים בפקודות המטא"ר ובנהלים.

ג) שוטר מושעה זכאי להשלמת שכרו על חשבון ימי חופשתו הצבורה, כלומר הוא זכאי להמיר את ימי החופשה הצבורים בכסף, והכל בתנאי שאינו מקבל שכר מעבודה נוספת, ושעומדים לזכותו ימי חופשה.

ד) שוטר מושעה שזוכה, או שתיק החקירה שלו נסגר, תישקל החזרתו לשירות כקבוע בפקודות המטא"ר ובנהלים.

ה) אם השוטר הורשע בחלק מן העבירות שיוחסו לו - תישקל החזרתו לשירות. השלמת שכרו של השוטר עבור תקופת ההשעיה תיעשה על פי החלטת המפכ"ל.

2) משמעויות אמ"ש

א) **קידום בדרגה** - שוטר שהושעה בשל העבירה שבגינה הושעה או בשל עבירה אחרת, והוחזר לשירות - זכאי לקידום בדרגה למפרע.

ב) **ימי חופשה** - שוטר שהושעה וחזר לשירות, אינו זכאי לימי חופשה בעבור תקופת ההשעיה.

ג) **הטבות** - שוטר שהושעה זכאי לכל אחת מההטבות הבאות, על פי אחוזי המשכורת שמשולמים לו בפועל: קצובת נקודות לרכישת

ציוד אישי וספורט; מלגות חינוך; השתתפות בתשלום עבור גני ילדים וקייטנות; תשלום דמי חבר באגודה מקצועית; אגרת רישיון; תשלום הוצאות אישיות; הוצאות שלפון ודמי השתתפות בשכר לימוד.

ד) **השתתפות בתשלום שכר דירה** - שוטר מושעה, שלפני השעייתו היה זכאי לקבל השתתפות בתשלום שכר דירה - זכאותו תקפה עד תום 3 חודשים מיום ההשעיה.

ה) **לימודים** - שוטר מושעה, שהשלים לימודים במהלך ההשעיה, לא יזכה, בתקופת ההשעיה, בהטבות הנובעות מרכישת ההשכלה, לרבות גמול השתלמות.

ו) **קידום בדרגות שכר** - שוטר מושעה לא יקודם בדרגות שכר וברכיבי תוספת ותק.

ז) **תוספת פעילות** - שוטר מושעה לא יתוגמל בתוספת פעילות, אלא בוותק פעילות.

ח) **קידום בשלבים מקצועיים** - שוטר מושעה לא יקודם בתקופת השעייתו בשלבים מקצועיים.

3) **שוטר שחזר למלא תפקיד במשטרה**

א) שוטר מושעה, שהועמד לדין וזוכה מכל העבירות שהועמד לדין בגינן, וחזר למלא תפקיד במשטרה - זכאי להשלמת שכר בעד תקופת השעייתו.

ב) שוטר מושעה שלא הועמד לדין, וחזר למלא תפקיד במשטרה - זכאי להשלמת שכר בעד תקופת השעייתו.

ג) שוטר מושעה, שהורשע בחלק מן העבירות שהועמד לדין בגינן, וחזר למלא תפקיד במשטרה - זכאי להשלמת שכר, כולו או חלקו, בעד תקופת השעייתו, אם הורה כך המפכ"ל.

ד) שוטר מושעה, שהועמד לדין בגין חלק מן העבירות שבעטיין הושעה, וחזר למלא תפקיד במשטרה, בין שזוכה ובין שהורשע, בין שחזר בסיום ההליכים ובין שבמהלכם - זכאי להשלמת שכר, כולו או חלקו, אם הורה כך המפכ"ל.

ח. פיטורים

משמעות הפיטורים - סיום יחסי העבודה בין השוטר לבין המשטרה.

1) היבטים משפטיים

בשלבי החקירה, ההחלטה לגבי פיטורים או השעיה תלויה בנושאים האלה: סיווג העבירה וטיב הראיות.

סיווג העבירות מתחלק לשלוש קטגוריות והן:

א) קלון;

ב) הפרה חמורה של חובות השוטר;

ג) "עבירה אחרת".

נוסף לסיווג הזה, קיימת חלוקה נוספת, במישור של עבירות שעניינן שימוש בכוח בתפקיד. הסיווג הוא:

א) אלימות חמורה;

ב) אלימות שאיננה אלימות חמורה.

ההתייחסות לעבירה מסוג של אלימות חמורה היא כהתייחסות לעבירה שיש עמה קלון.

2) סיווג העבירה

א) **קלון** - עבירה שיש עמה פגיעה בטוהר המידות, בניקיון הכפיים או באמות המידה המוסריות המחייבות שוטר. עבירה כזו תיבחן על פי נסיבותיה. עבירת אלימות המסווגת כאלימות חמורה, גם בעת ביצוע תפקיד, נכללת בסיווג הזה.

ב) **הפרה חמורה של חובות השוטר** - לרבות עבירות בנשק.

ג) **"עבירה אחרת"** - עבירה שאינה מסווגת כעבירה שיש עמה קלון וכן אינה מסווגת כהפרה חמורה של חובות השוטר.

ד) אלימות חמורה

1) שימוש בכוח ללא סמכות חוקית, שיש בנסיבות ביצועו

יסוד של השפלה ופגיעה בכבודו של הקורבן כאדם - גם אם תוצאות האלימות אינן חמורות מבחינה פיזית, או שהשימוש

בכוח שננקט חורג באופן קיצוני ממידת הכוח הדרושה
בנסיבות העניין.

(2) שימוש בכוח, במקום בו קמה לשוטר מלכתחילה סמכות
חוקית להשתמש בכוח, והיה צורך לעשות שימוש בסמכות,
אך השימוש בכוח שננקט חרג באופן קיצוני ממידת הכוח
הדרושה בנסיבות העניין, או שיש בנסיבות ביצוע האלימות
יסוד של השפלה ופגיעה בכבודו של הקורבן כאדם, גם אם
תוצאותיו אינן חמורות מבחינה פיזית.

ה) אלימות שאינה חמורה

(1) שימוש בכוח, במקום שבו קמה לשוטר מלכתחילה סמכות
חוקית להשתמש בכוח, והיה צורך לעשות שימוש בסמכות,
כאמור - אך השימוש בכוח שננקט חורג מהנחוץ בנסיבות
העניין, ועם זאת אין בו יסוד של השפלה ופגיעה בכבודו של
הקרבן כאדם, ואין בו משום חריגה קיצונית ממידת הכוח
הנדרשת בנסיבות העניין.

(2) שימוש בכוח, במקום שבו לא קמה לשוטר סמכות חוקית
להשתמש בכוח, או לא הייתה לו הצדקה לכך, והשימוש בכוח
ננקט מתוך טעות סבירה ובתום לב, או במידה מזערית.

3) שיב הראיות

חומר הראיות נבחן הן על ידי מחלקת משמעת, והן על ידי גורמי הייעוץ
המשפטי של המשטרה.

4) היבטי אמ"ש

שוטר שהמפכ"ל או ראש האמ"ש החליט על פיטוריו - יתקיימו לגבי
הפעולות הבאות:

א) השוטר ירואיין על ידי מפקדו, ויקבל ממנו מכתב פיטורים בחתימת
הגורם המחליט;

ב) תינתן לשוטר "הודעה מוקדמת לפיטורים". משמעות ההודעה היא,
כי שירותו במשטרת ישראל עתיד להסתיים בפרק הזמן הנקוב
בהודעת הפיטורים. בתקופה זו יימשכו יחסי העבודה בין השוטר

למשטרה, כלומר השוטר יידרש להתייצב לעבודה, אלא אם כן יונחה אחרת.

השוטר יהיה זכאי לתשלום שכר בתקופה זו.

תקופה זו תיחשב לשוטר כתקופת שירות לכל דבר ועניין. משך תקופת ההודעה המוקדמת תיקבע על פי משך שירותו של השוטר, סיווג העבירה וסעיף הפיטורים.

במקרים שבהם קיבל השוטר הודעה מוקדמת על פיטוריו - אפשר יהיה לבחון אפשרות להמרת תקופת השירות שננקבה בפיידיון כספי.

5) זכויות כספיות הנובעות מהפסקת שירות

לפיטורים או להתפטרות של שוטר המעורב בביצוע עבירה יש השלכות לעניין הזכויות הכספיות של השוטר.

זכויותיו הכספיות של שוטר שסיים שירותו בנסיבות של פיטורים נגזרות ממרכיבים שונים, כגון: גיל, ותק, אופן סיום יחסי העבודה (פיטורים או התפטרות), והשלב בו נמצא ההליך המשפטי או החקירה שהתנהלו נגדו טרם הפיטורים.

הזכויות הכספיות שבוחנת הוועדה לפיצוי פיטורים או גמלה - לגבי שוטר שחל עליו הסדר הפנסיה התקציבית:

א) גמלה - שוטר שפוטר לאחר גיל 42, ולאחר 10 שנות שירות לפחות במשטרה או במקומות עבודה אחרים שהוכרו לצורכי גמלאות, זכאי לגמלה כל עוד הזכאות לא נשללה כמפורט בפקודת המטא"ר. הגמלה מורכבת מיסוד של קצבה חודשית - הנגזרת ממשך שנות השירות, ושל מענק חד פעמי - כמפורט בפקודת המטא"ר 07.07.08: "שוטר שפוטר בשל עבירה - הזכות לגמלה".

ב) פיצויי פיטורים - שוטר ששירת שנה אחת לפחות בטרם פוטר, ואינו זכאי לגמלה, יהיה זכאי לפיצויי פיטורים, כל עוד הזכאות לא נשללה כמפורט בפקודת המטא"ר. גובה הפיצויים הוא בשיעור של משכורת אחת לכל שנת שירות, כמפורט בפקודת המטא"ר 07.08.03 "פיצויי פיטורים לשוטר שפוטר בשל עבירה".

ג) **פיצויי התפטרות (פרישה)** - שוטר שהתפטר לאחר 3 שנות שירות ומעלה, זכאי לפיצויי התפטרות בגובה משכורת אחת לכל שנת שירות, כמפורט בפקודת המטא"ר 07.08.01 "פיצויי פרישה מן השירות".

6) הדיון בוועדה

שוטר שפוטר בגין עבירה שביצע - תשלום זכויותיו הכספיות כפוף לדיון בוועדה לפיצויי פיטורים או גמלה, ולהחלטת המפכ"ל או השר לביטחון הפנים. לעיתים, קיים מצב שבו הפיטורים נעשים לפני סיום ההליכים המשפטיים. במקרה כזה, נדון עניינו של השוטר בוועדת ביניים.

א) סוגי הוועדות

1) **ועדת ביניים** - במקרה שבו הפיטורים נכנסים לתוקפם במהלך החקירה, ועד לשלב סיום ההליכים המשפטיים (כולל ערעור), זכויותיו של השוטר נדונות בוועדת ביניים לפיצויי פיטורים או בוועדת ביניים לגמלה, על פי העניין. בשלב זה מוסמך המפכ"ל לאשר:

פיצויי פיטורים - עד 50% מהפיצויים.

גמלה - עד מלוא הקצבה, ועד 50% מהמענק.

2) **ועדה סופית** - במקרה שבו הפיטורים נעשים לאחר סיום ההליכים המשפטיים (או שהשוטר פוטר לפני סיום ההליכים, ובינתיים ההליכים הסתיימו), עניינו נדון בוועדה סופית לגמלה או לפיצויי פיטורים. בשלב הזה נדון הנושא של יתרת הפיצויים או הגמלה.

החלטת המפכ"ל לעניין פגיעה בגמלה טעונה אישור של השר לביטחון הפנים.

ב) הרכב הוועדות

ועדות הביניים והוועדות הסופיות מורכבות מסגן ראש אמ"ש (יו"ר הוועדה), נציג מחלקת פרט, נציג מחלקת משמעת, נציגי הייעוץ המשפטי ונציג היחידה שבה שירת השוטר.

בוועדה סופית ניתנת לשוטר לשעבר האפשרות להתייצב ולטעון את טיעוניו, בעצמו או באמצעות בא כוחו.

השיקולים המנחים את הוועדות, בין השאר, הם: חומרת העבירה, טיב שירותו של השוטר, עברו המשמעתי ומצבו הרווחתי, כפי שעולה מתחקיר רווחה.

תפקידו של קצין הרווחה היחידתי הוא להכין תחקיר רווחה אודות השוטר.

7) לגבי שוטר שחל עליו הסדר הפנסיה הצוברת

זכויותיו ייבחנו על פי ההנחיות שיינתנו באותה עת על ידי גורמי אמ"ש, והכל בזיקה לקופת הגמל שבה מבוטח השוטר.

8) הקפאת זכויות לגמלה

חוק שירות המדינה (גימלאות) [נוסח משולב], התש"ל - 1970, מאפשר לשוטר שפוטר, או לשוטר שהתפטר לאחר 10 שנות שירות לפחות במשטרה, שטרם הגיע לגיל המזכה בגמלה (גיל 42), "להקפיא" את זכותו לגמלאות. שוטר שהקפיא את זכותו לגמלאות יהיה זכאי לקבל את הקצבה בלבד, ללא מענק, בהגיעו לגיל הפרישה בשירות המדינה, כלומר בגיל 67, זאת כתחליף לקבלת הפיצויים. (ראה נספחים ב'-ז').

5. סיוע משפטי

שוטר רשאי לקבל ייצוג משפטי בהליכים התלויים ועומדים נגדו.

בפני השוטר עומדות ארבע אפשרויות לייצוג משפטי, חלקן באמצעות המשטרה וחלקן בהשתתפותה:

א. **ייצוג ע"י עו"ד מטעם חברת "ענבל", ללא עלות כספית.** אפשרות זו ניתנת בכפוף להגשת בקשה לסיוע משפטי, בתוספת מסמכים נלווים, בהתאם להליך בגינו מוגשת הבקשה, ובכפוף לאישור הוועדה לסיוע משפטי, כפי שיפורט בהמשך;

ב. **ייצוג ע"י עו"ד פרטי.** השוטר זכאי לקבל החזר הוצאות הייצוג, עד לגובה המתאים לתעריפי חברת "ענבל". אפשרות זו ניתנת בכפוף להגשת בקשה לסיוע משפטי, בתוספת מסמכים נלווים, בהתאם להליך בגינו מוגשת הבקשה, ובכפוף לאישור הוועדה לסיוע משפטי, כפי שיפורט בהמשך;

ג. **ייצוג ע"י הסנגוריה המשטרתית, ללא תשלום כספי;**

ד. **ייצוג ע"י סנגור עמית.**

סיוע משפטי באמצעות הוועדה לסיוע משפטי (אפשרויות א-ב)

קיימות מספר הוראות לגבי מתן סיוע משפטי לשוטר, והן קבועות בפקודת המטא"ר 06.03.02 "זכות שוטר לסיוע משפטי" (להלן: "הפקודה"):

1) הזכאות לסיוע משפטי ניתן בגין הליך משפטי, באירוע שקשור למעשה או למחדל שנעשה במילוי תפקידו של השוטר ולשם מילוי תפקידו, ובשל התנהגות שהייתה בתחום סמכותו או שנהג בה בתום לב וסבר כי הוא נוהג בתחום סמכותו. הסיוע המשפטי ניתן, בהתאם להוראות של פקודת המטא"ר הנו"ל, כבר משלב החקירה.

שוטר זכאי לסיוע בגין ההליכים הבאים:

א) הליך פלילי: מעצר ושחרור בערובה, חקירה, משפט פלילי, שימוע פלילי וערעור פלילי;

ב) הליך מנהלי או הליך אזרחי בבית המשפט, שהשוטר מתגונן מפניהם (למעט במקרים שבהם השוטר מיוצג ע"י הפרקליטות);

ג) מתן עדות בפני ועדת חקירה ממלכתית או ועדת בדיקה ממשלתית;

ד) מתן תגובה לטיוטת דו"ח מבקר המדינה;

- (ה) הליך משמעתי המתקיים בבית הדין למשמעת של המשטרה;
(ו) ערעור על פסיקה של בית הדין למשמעת בפני בית הדין לערעורים של המשטרה;
(ז) שימוע מנהלי על רקע עבירה, המתנהל בפני מחלקת משמעת;
(ח) הליכים משמעתיים בפני ועדות אתיקה מקצועיות.

(2) הגשת הבקשה לסיוע משפטי נעשית בכתב, באמצעות קצין הרווחה. לבקשה יצורפו המסמכים הנוגעים לעניין: כתב אישום, הודעת הנאשם במח"ש, הזמנה לשימוע - בשימוע, כתב תביעה - בתביעה אזרחית וכדומה. קצין הרווחה ישלח את הבקשה והמסמכים הנלווים לה לוועדה לסיוע משפטי באמצעות הפקס בלבד.

במקרים שבהם שוטר מוזמן באופן מידי לחקירה במח"ש, הוא זכאי לקבל ייעוץ משפטי על אתר מחברת הביטוח "ענבל", כבר בשלב החקירה. הייעוץ יינתן בכפוף לכך שהשוטר ימלא טופס הסכמה, שלפיו הוא מתחייב להשיב כספים למשטרה (לפי תעריפי "ענבל") אם הוועדה לסיוע משפטי שתדון בעניינו, תדחה את בקשתו.

שוטר רשאי להגיש בקשה לסיוע בכל שלב, החל משלב החקירה, כמפורט לעיל. עם זאת, מומלץ להגיש את הבקשה מוקדם ככל האפשר.

הוועדה לסיוע משפטי, בראשות סמפכ"ל המשטרה, תבחן את בקשתו של השוטר, ותחליט אם לאשר אותה או לדחותה. הסיוע יינתן בהתאם לתעריפיה של חברת הביטוח "ענבל".

אם הוועדה תאשר את בקשת הסיוע, יוכל השוטר לפעול באחת משתי דרכים הבאות:

(א) פנייה לחברת "ענבל" (חברת הביטוח המנהלת את כספי הסיוע עבור המשטרה) לצורך קבלת עורך דין, ממאגר עורכי הדין העובדים עם חברת "ענבל". במקרה זה, השוטר לא ישלם עבור הסיוע המשפטי;

(ב) פנייה לעורך דין באופן עצמאי, ובקשה לקבלת החזר כספי מחברת "ענבל" עבור הייצוג. ההחזר, כאמור, יינתן על פי תעריפי הסיוע של "ענבל", בכפוף להמצאת קבלות מתאימות. במקרה שבו התשלום לעורך הדין הפרטי ששכר השוטר גבוה יותר מתעריפיה של חברת "ענבל", השוטר יישא בתשלום ההפרש;

ככלל, החזר כספי בגין שכר טרחת עו"ד יבוצע ע"י חברת "ענבל" עם סיום ההליך (ראה נספח א').

הסנגוריה המשטרית (אפשרות ג)

הסנגוריה המשטרית מייצגת שוטר שהוגש נגדו כתב אישום בביד"ם, ושוטר בהליכי הערעור בבית הדין לערעורים. הסנגוריה המשטרית מייצגת את השוטר גם בהליך של שקילת פיתורים בעקבות הרשעה בדין משמעת. בפני מדור אמצעים מנהליים שבמחלקת משמעת. הסנגוריה המשטרית לא תייצג את השוטר בהליכי חקירה ובהליכים פליליים.

בשלב זה, הזכאות לייצוג של הסנגוריה המשטרית מוגבלת במבחן של מעשה או מחדל שנעשו תוך מילוי התפקיד, ולשם מילוי התפקיד.

הפנייה לסנגוריה המשטרית היא במישרין, באמצעות המייל המשטרתי ("שחר פרנקל") או בטלפון נייד: 050-6278063.

סניגור עמית (אפשרות ד)

סניגור עמית הוא קצין משטרה שהוא גם עורך דין במקצועו, אשר מתנדב לייצג את השוטר בביד"ם ובבית הדין לערעורים, ועושה זאת בנוסף על תפקידו הרגיל.

סניגור עמית רשאי לייצג את השוטר בכל עבירה, ואינו מוגבל למבחן של "תוך כדי ביצוע התפקיד ולשם ביצוע התפקיד". על הסניגור העמית למלא אחר הכללים הנדרשים בעניין זה, כפי שיפורסמו מעת לעת על ידי מחלקת משמעת; קבלת אישור מהמפקדים לפני שהוא מקבל על עצמו לייצג שוטר אחר, אישור ניגוד עניינים, איסור שימוש במידע משטרתי שהגיע אליו בתוקף תפקידו, איסור שימוש במאגרי מידע וכדו'.

מקרים אחרים

במקרים שאינם מפורטים בסףעיף 5 א-ד לעיל, שבהם השוטר אינו זכאי לייצוג משפטי באמצעות המשטרה או בהשתתפות כספית ממנה - הוא רשאי לפנות לייצוג משפטי באופן עצמאי ובמימונו, ללא קבלת החזר כספי כלשהו מהמשטרה.

זכויות עיקריות בהליכי חקירה ומשפט ואמצעים מנהליים

(הנוסח המחייב קבוע בחוק, בפקודות משטרת ישראל ובנהלים)

הליך	חקירה במח"ש
פירוש	א. מח"ש יזמנו את השוטר לעדות באמצעות מפקדו (ממ"ר/ר' מחלקה) בכפוף לשיקולי החקירה. ב. שוטר שנחקר באזהרה - זכאי לסיוע משפטי, בכפוף לתנאים. ג. שוטר שנחקר באזהרה - זכאי לא לענות לשאלות שעשויות להפיל אותו. ד. חל איסור לפרסם את שמו של החשוד במשך 48 שעות ממועד התייצבותו לחקירה.
הערות	
אופן המימוש	
הליך	סיוע משפטי
פירוש	הזכות ניתנת בסוגים שונים של הליכים והעיקריים שבהם הם אלה: א. בהליכי חקירה - אם השוטר נחקר כחשוד (באזהרה) בכפוף לתנאים. ב. בהעמדה לדין בביד"ם בהעמדה לדין בבית משפט אזרחי בכפוף לתנאים. ג. בהליכי ערעור.
הערות	הזכות מותנית בדרך כלל בכך שהמעשה/מחדל נעשה תוך כדי ולשם מילוי תפקיד.
אופן המימוש	מימוש הזכות - באמצעות אחד מאלה: א. עו"ד משעם חברת הביטוח "ענבל" - פניה לסיוע המשפטי/יועמ"ש מטא"ר. ב. סניגור משטרתי (בהליכים בביד"ם ובבית הדין לערעורים ובעת שקילת פיטורים בעקבות הרשעה בדין משמעתי) - פניה במישרין לסנגוריה. ג. סניגור פרטי (קבלת החזר על פי סכומים קבועים מראש) - פנייה במישרין לסניגוריה. ד. סניגור עמית.
הליך	חופשה כפויה
פירוש	שוטר ששוהה בחופשה כפויה זכאי לשכר מלא.
הערות	
אופן המימוש	
הליך	השעיה
פירוש	שוטר שהושעה מתפקידו זכאי ל- 75% משכורת במהלך 6 חודשי ההשעיה הראשונים ובסיומם ל- 50% משכורת, אלא אם כן הגיש בקשה להגדלה ובקשתו אושרה.
הערות	
אופן המימוש	
הליך	אמצעים מנהליים
פירוש	הליך של השעיה/פיטורים/הורדה בדרגה - יינקט רק לאחר שניתנה לשוטר זכות השימוע, במחלקת משמעת.
הערות	ניתן לנקוט באמצעים מנהליים במקביל להליכי החקירה/העמדה לדין/ ענישה פלילית או משמעתי.
אופן המימוש	
הליך	עיכוב קידום
פירוש	עיכוב קידום - ככלל, פתיחה בחקירה מעכבת את קידומו של השוטר. לאחר סגירת תיק - נשקל קידום רטרואקטיבי מתום פז"ם. לאחר הרשעה - עיכוב על פי הקבוע בנהלי האמ"ש.
הערות	
אופן המימוש	

נספח א'

דף מידע בנושא סיוע משפטי לשוטר

שוטר יקר,

מובא בפניך דף מידע בנושא סיוע משפטי לשוטר באמצעות הוועדה לסיוע משפטי. הסיוע מוענק כיום על פי פקודת המטא"ר 06.03.02 "זכות שוטר לסיוע משפטי".

שוטר זכאי לסיוע משפטי בגין הליך משפטי שקשור למעשה או למחדל שנעשה תוך כדי תפקידו ולשם מילוי תפקידו, בשל התנהגות שהייתה בתחום סמכותו או שנהג בה בתום לב וסבר כי הוא נוהג בתחום סמכותו.

שוטר זכאי לסיוע בגין הליכים אלה: הליך פלילי כמפורט להלן: הליכי מעצר ושחרור בערובה, חקירה, משפט פלילי, שימוע פלילי וערעור פלילי, הליך מנהלי או הליך אזרחי בבימ"ש שהשוטר מתגונן מפניהם (למעט במקרים שבהם השוטר מיוצג ע"י הפרקליטות), מתן עדות בפני ועדת חקירה ממלכתית או ועדת בדיקה ממשלתית, מתן תגובה לטיוטת דו"ח מבקר המדינה, הליך משמעותי המתקיים בבית הדין למשמעת של המשטרה, ערעור על פסיקה של בית הדין למשמעת בפני בית הדין לערעורים של המשטרה - שימוע מנהלי על רקע עבירה המתנהל בפני מחלקת משמעת והליכים משמעותיים בפני ועדות אתיקה מקצועיות.

שוטר אינו זכאי לסיוע משפטי בגין שימוע שעניינו "טיב שירות השוטר לאורך זמן", עתירות מנהליות או תביעות אזרחיות שהוא יזם והגיש נגד המשטרה או נגד גורם אחר.

שוטר הנקרא לחקירה במח"ש בגין מעשה/מחדל שנעשו תוך כדי ולשם מילוי תפקיד, יכול לבקש במח"ש (או לפני כן אם זומן מבעוד מועד) סיוע משפטי של עו"ד מטעם חברת "ענבל".

לפני החקירה במח"ש יכול שוטר לפנות למוקד חברת "ענבל" בטלפון: 9778096-03. אם השוטר כבר נמצא בחקירה במח"ש, הוא יכול לבקש מהחוקר לפנות לחברת "ענבל" כדי שיעמידו לרשותו עו"ד לצורך היוועצות בחקירה.

בקשה לסיוע משפטי תוגש בכתב, באמצעות קצין הרווחה היחידתי. לבקשה יצורפו המסמכים הנוגעים, והם: כתב אישום והודעת הנאשם במח"ש, הזמנה לשימוע - בשימוע, כתב תביעה - בתביעה אזרחית וכיו"ב.

ניתן להגיש את הבקשה מרגע שהשוטר קיבל כתב אישום. עם זאת, שוטר רשאי להגיש את הבקשה בכל שלב, גם לאחר סיום ההליך הפלילי.

הוועדה לסיוע משפטי, בראשות סמפכ"ל המשטרה, בוחנת את בקשת השוטר ומחליטה אם לאשר את הבקשה.

אישרה הוועדה את הבקשה לסיוע, יוכל השוטר לפעול באחת משתי הדרכים האלה:

- לפנות לחברת "ענבל" (חברת הביטוח המנהלת את כספי הסיוע עבור המשטרה) ולקבל עורך דין מטעם חברת "ענבל", ממאגר עורכי הדין העובדים עם "ענבל". במקרה זה השוטר לא ישלם עבור הסיוע המשפטי;
 - לשכור עורך דין מטעמו ולקבל מחברת "ענבל" החזר כספי על פי תעריפי הסיוע של "ענבל" (ככל שהתשלום לעורך הדין הפרטי ששכר השוטר גבוה יותר מתעריפי "ענבל", השוטר יישא בהפרש).
- לשאלות והבהרות נוספות יש לפנות לקציני הרווחה ביחידות.

נספח ב'

הנדון : מידע בדבר גמלה המושלמת בעקבות פיתורים-

מי שפוסר בגין עבירה ובשרם סיום ההליכים

סימוכין : חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב] התש"ל- 1970

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי החוק ועל פי ההוראות המחייבות במשטרה, ניתן לפגוע בגמלתו של איש משטרה, אשר פוסר בהיותו חשוד או נאשם בעבירה שיש עמה קלון או בעבירה שיש בה משום הפרה חמורה של חובותיו כשוטר. החלטה כזו מתקבלת על ידי המפכ"ל וטעונה אישורו של השר לבטחון פנים.

2. לצורך גיבוש החלטתו לעיל, ייעזר המפכ"ל בהמלצותיה של הוועדה לפיצויי פיתורים או גמלה, לאחר סיום ההליכים.

3. לנוכח פיתורין מהחיל, הננו להודיעך כי הדיון הסופי בנוגע לתשלום גמלתך ייערך רק בתום ההליך המשפטי, בשלב זה, תדון האפשרות של תשלום גמלת ביניים בלבד.

4. גמלת ביניים

א. הסכום המרבי אשר ניתן לאשר כגמלת ביניים (לפני סיום ההליכים או סגירת התיק), הוא מלוא הקצבה ועד 50% מסכום המענק.

ב. לצורך גיבוש ההחלטה, ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשתף פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בידיעתך ולא ימסרו לקצין הרווחה, לא יובאו בחשבון.

ג. החלטת המפכ"ל בדבר תשלום גמלת הביניים ושיעורה תועבר לאישור השר לביטחון הפנים. לכשיתקבל האישור - תתוודע באשר להחלטה זו, ורק אז תקום זכותך לתשלום גמלת ביניים בשיעור שייקבע.

5. דיון סופי באשר לגמלה

- א. הדיון הסופי באשר לתשלום הגמלה יתקיים רק בתום ההליך המשפטי, לאחר שתשלח בדואר רשום את פסה"ד החלוט אשר יינתן בעניינך למחלקת משמעת במטה הארצי בירושלים (פס"ד חלוט - סופי אשר לא ניתן לערער עליו).
- ב. אם התקבלה הודעה רשמית על סגירת תיק החקירה או על אי העמדתך לדיון, עליך לשלוח העתק ממנה למחלקת משמעת.
- ג. במצורף לחומר הנ"ל, עליך לציין את פרטיך האישיים העדכניים (כתובת, מספר טלפון וכיו"ב).
- ד. לתשומת לבך, לא יהא ניתן לדון בזכויותיך הכספיות עד אשר יועברו על ידך למחלקת משמעת פסה"ד או הודעה כאמור.
- ה. לצורך גבוש החלטתו בדבר זכותך ליחירת תשלום הגמלה, ייעזר המפכ"ל בהמלצותיה של הוועדה לפיצוי פישורים או גמלה.
- ו. בטרם כינוס הוועדה ייערך לך תחקיר רווחה. אתה מתבקש לשתף פעולה לצורך הכנתו. אם בחרת שלא לעשות כן, תתבסס המלצת הוועדה על הנתונים המצויים בפניה.
- ז. על מועד כינוס הוועדה, יודיעוך. אתה זכאי להופיע בפני הוועדה ולהשמיע דברייך או להיות מיוצג. אם בחרת שלא לעשות כן, תתבסס המלצת הוועדה על הנתונים המצויים בפניה.
- ח. המלצות הוועדה יובאו בפני המפכ"ל. החלטת המפכ"ל תועבר לאישור השר לביטחון הפנים. לכשיתקבל האישור יודיעוך. מודגש בזאת, כי זכותך לגמלה סופית, תקום רק לאחר קבלת קבלת אישור השר בשיעור שייקבע. קצבה אינה משולמת למי שמרצה עונש מאסר לרבות מאסר בעבודות שירות.
- ט. בכל מידע נוסף, אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.

נספח ג'

הנדון: מידע בדבר גמלה המושלמת בעקבות פישורים

סימוכין: חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל - 1970

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי החוק, ניתן לפגוע בגמלתו של איש המשטרה, אשר פוטר בשל עבירה שיש עמה קלון או הפרה חמורה של חובותיו כשוטר.
2. לנוכח פישורין מהחיל בעקבות הרשעתך, ייערך דיון באשר לשיעור גמלתך בוועדה לפיצויי פישורים או גמלה, אשר תעביר המלצותיה למפכ"ל.
3. בשרם כינוס הוועדה ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשתף פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בידיעתך ולא ימסרו לקצין הרווחה, לא יובאו בחשבון.
4. על מועד כינוס הוועדה - יודיעוך. אתה רשאי להופיע בפני הוועדה ולהשמיע דבריך או להיות מיוצג. אם בחרת שלא לעשות כן, תתכנס הוועדה בהיעדרך.
5. המלצות הוועדה יובאו בפני המפכ"ל. החלטת המפכ"ל תועבר לאישור השר לביטחון הפנים, לכשיתקבל האישור - יודיעוך. מודגש בזאת, כי זכותך לגמלה תקום רק לאחר קבלת אישור השר בשיעור שייקבע.
- קצבה אינה משולמת למי שמרצה עונש מאסר, לרבות מאסר בעבודות שירות.
6. לכל מידע נוסף, אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.

נספח ד'

הנדון: מידע בדבר פיצויי פיטורים-

מי שפוטר בגין עבירה ובטרם סיום ההליכים

סימוכין: חוק פיצויי פיטורים - תשכ"ג - 1963

פקודת המטא"ר 07.08.03 - "פיצויי פיטורים לשוטר שפוטר בשל עבירה"

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי החוק ועל פי ההוראות המחייבות במשטרה, איש משטרה שפוטר בגין היותו חשוד או נאשם בביצועה של עבירה, לא יהא זכאי לפיצויי פיטורים.
 2. למרות האמור, רשאי המפכ"ל להורות, כי איש משטרה אשר פוטר מהשירות בנסיבות דלעיל, יהא זכאי לפיצויי פיטורים בשיעור שייקבע על ידו. לצורך גיבוש החלטתו, ייעזר המפכ"ל בהמלצתה של הוועדה לפיצויי פיטורים, לאחר סיום ההליכים.
 3. לנוכח פיטוריו מהחיל, הננו להודיעך כי הדיון הסופי בנוגע לתשלום פיצויי פיטוריו, ייערך רק בתום ההליך המשפטי. בשלב זה תדון האפשרות של תשלום פיצויי ביניים בלבד.
 4. פיצויי ביניים
- א. הסכום המרבי אשר ניתן לאשר כפיצויי ביניים (לפני סיום ההליכים או סגירת התיק) לא יעלה על 50% מסכום הפיצויים הסופי.
 - ב. לצורך גיבוש ההחלטה ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשאת פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בידיעתך ולא ימסרו לקצין הרווחה, לא יובאו בחשבון.
 - ג. לאחר שתתקבל החלטה בעניינך באשר לפיצויי הביניים - יודיעוך. רק לאחר קבלת ההחלטה תקום זכותך לפיצויי ביניים בשיעור שייקבע.

5. דיון סופי בפיצויים

- א. הדיון הסופי בנוגע לתשלום פיצויי פיטורין יתקיים רק בתום ההליך המשפטי, ולאחר שתשלח בדואר רשום את פסה"ד החלוט אשר ינתן בעניינך למחלקת משמעת במטה הארצי בירושלים (פס"ד חלוט- פס"ד סופי אשר לא ניתן לערער עליו).
- ב. אם תקבל הודעה רשמית על סגירת תיק החקירה או על אי העמדתך לדין, עליך לשלוח העתק ממנה למחלקת משמעת.
- ג. במצורף לחומר הנ"ל, עליך לציין את פרטיך האישיים העדכניים (כתובת, מספר טלפון וכדומה).
- ד. לתשומת לבך, לא ניתן יהא לדון בזכויותך הכספיות עד אשר יועברו על ידך למחלקת משמעת פסה"ד או הודעה כאמור.
- ה. לצורך גיבוש החלטתו בדבר זכותך ליתרת תשלום הפיצויים, ייעזר המפכ"ל בהמלצתה של הוועדה לפיצוי פיטורים.
- ו. בטרם כינוס הוועדה, ייערך לך תחקיר רווחה. אתה מתבקש לשתף פעולה לצורך הכנתו. אם בחרת שלא לעשות כן, תתבסס המלצת הוועדה על הנתונים המצויים בפניה.
- ז. על מועד כינוס הוועדה - יודיעוך. אתה זכאי להופיע בפני הוועדה ולהשמיע דבריך או להיות מיוצג. אם בחרת שלא לעשות כן, תתכנס הוועדה בהיעדרך.
- ח. המלצות הוועדה יובאו בפני המפכ"ל. לכשתתקבל החלטתו, יודיעוך. מודגש בזאת, כי זכותך לפיצויים קמה רק לאחר קבלת החלטת המפכ"ל, בשיעור שייקבע על ידו.
- ט. בכל מידע נוסף, אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.

נספח ה'

הנדון: מידע בדבר פיצויי פטורים בסיום ההליכים
סימוכין: חוק פיצויי פטורים - תשכ"ג-1963

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי החוק ועל פי ההוראות המחייבות במשטרה, איש משטרה אשר פוטר מהחיל בגין עבירה, לא יהא זכאי לפיצויי פטורים.
2. למרות האמור, המפכ"ל רשאי להורות כי איש משטרה אשר פוטר מהשירות, בנסיבות דלעיל, יהא זכאי לפיצויי פטורים.
3. לנוכח פטורין מהחיל בעקבות הרשעתך, תדון זכותך לפיצויי פטורים על ידי הועדה לפיצוי פטורים, אשר תעביר המלצותיה למפכ"ל, כאמור.
4. טרם כינוס הוועדה, ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשתף פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בידך ולא יימסרו לקצין הרווחה, לא ייובאו בחשבון.
5. המלצות הוועדה יובאו בפני המפכ"ל. לכשתתקבל החלטתו - יודיעוך. רק לאחר קבלת החלטתו של המפכ"ל תקום זכותך לפיצויים בשיעור שייקבע על ידו.
6. לכל מידע נוסף אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.

נספח ו'

הנדון: מידע בדבר פיצויי פרישה

סימוכין: פקודת המטא"ר 07.08.01 - "פיצויי פרישה מן השירות"

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי ההוראות המחייבות במשטרה, איש משטרה שהתפטר לאחר שלוש שנות שירות או יותר, ובעת התפטרותו היה החשוד נאשם בביצוע עבירה שיש עמה קלון או שיש בה משום הפרה חמורה של חובותיו כשוטר, לא יהא זכאי לפיצויי פרישה.
2. למרות האמור, רשאי ראש אמ"ש, בהתבסס על המלצות הוועדה לפיצויי פרישה לקבוע, כי מי שהתפטר מהשירות בנסיבות אלה, יהא זכאי לפיצויי פרישה בשיעור שייקבע, לאחר סיום ההליכים.
3. לנוכח העובדה כי במועד התפטרותך מהחיל תלוי ועומד נגדך תיק, הננו להודיעך כי הדיון הסופי בנוגע לתשלום פיצויי הפרישה ייערך רק בתום ההליך המשפטי בתיק. בשלב זה, תדון האפשרות של תשלום פיצויי ביניים בלבד.
4. פיצויי פרישה - ביניים
 - א. הסכום המרבי אשר ניתן לאשר כפיצויי פרישה ביניים (לפני סיום ההליכים או סגירת התיק) לא יעלה על 50% מסכום הפיצוי הסופי.
 - ב. לצורך גיבוש ההחלטה, ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשתף פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בידך ולא ימסרו לקצין הרווחה, לא יובאו בחשבון.
 - ג. לאחר שתקבל החלטה בענייך באשר לפיצויי פרישת ביניים - יודיעוך. רק לאחר קבלת ההחלטה תקום זכותך לפיצויי פרישת ביניים - בשיעור שייקבע.

5. דיון סופי בפיצויי הפרישה

- א. הדיון הסופי בנוגע לתשלום פיצויי פרישתך יתקיים רק בתום ההליך המשפטי בתיק, לאחר שתשלח בדואר רשום את פסה"ד החלוט אשר יינתן בענייך למחלקת משמעת במטה הארצי בירושלים (פס"ד חלוט - פס"ד סופי אשר לא ניתן לערער עליו).
- ב. אם תתקבל הודעה רשמית על סגירת התיק או על העמדתך לדין, עליך לשלוח העתק ממנה למחלקת משמעת.
- ג. במצורף לחומר הנ"ל, עליך לציין את פרטיך האישיים העדכניים (כתובת, מספר טלפון וכדומה).
- ד. לתשומת לבך, לא ניתן יהא לדון בזכויותיך הכספיות עד אשר יועברו על ידך למחלקת משמעת פסה"ד או הודעה כאמור.
- ה. לצורך גיבוש החלטתו בדבר זכותך ליתרת תשלום פיצויי הפרישה, ייעזר ראש אמ"ש בהמלצותיה של הוועדה לפיצויי הפרישה.
- ו. טרם כינוס הוועדה, ייערך לך תחקיר רווחה. אתה מתבקש לשתף פעולה לצורך הכנתו. אם בחרת שלא לעשות כן, תתבסס המלצת הוועדה על הנתונים המצויים בפניה.
- ז. על מועד כינוס הוועדה, יודיעוך. אתה זכאי להופיע בפני הוועדה ולהשמיע דבריך או להיות מיוצג. אם בחרת שלא לעשות כן, תתכנס הוועדה בהיעדרך.
- ח. המלצות הוועדה יובאו בפני ראש אמ"ש, לכשתתקבל החלטתו, יודיעוך. מודגש בזאת, כי זכותך לפיצויים קמה רק לאחר החלטת ראש אמ"ש, בשיעור שייקבע על ידו.

6. לכל מידע נוסף - אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.

נספח ז'

הנדון: מידע בדבר פיצויי פרישה - מי שהורשע

ב-3 השנים שקדמו להתפטרותו

סימוכין: פקודת המטא"ר 07.08.01 - פיצויי פרישה מן השירות

1. מובא בזאת לידיעתך, כי על פי ההוראות המחייבות במשטרה, איש משטרה שהתפטר לאחר שלוש שנות שירות או יותר, והורשע בעבירה שיש עמה קלון או שיש בה משום הפרה חמורה של חובותיו כשוטר במהלך שלוש השנים שקדמו לפרישתו, לא יהיה זכאי לפיצויי פרישה.
2. למרות האמור, ראש אמ"ש רשאי, בהתבסס על המלצות הוועדה לפיצויי פרישה לקבוע, כי מי שהתפטר מהשירות בנסיבות אלה, יהא זכאי לפיצויי פרישה בשיעור שייקבע.
3. לנוכח העובדה כי הורשעת, תדון זכותך לפיצויי פרישה על ידי הוועדה, אשר תעביר המלצותיה לראש אמ"ש.
4. בשרם כינוס הוועדה, ייערך לך תחקיר רווחה על ידי קצין הרווחה. עליך לשתף פעולה לצורך הכנתו, אחרת תיחשב כמי שאין לו בעיות כלכליות. נתונים אשר יהיו בדיך ולא יימסרו לקצין הרווחה, לא יובאו בחשבון.
5. על מועד כינוס הוועדה - יודיעוך. הנך רשאי להופיע בפני הוועדה ולהשמיע דבריך או להיות מיוצג. אם בחרת שלא לעשות כן, תדון הוועדה בעניינך, בהיעדרך.
6. המלצות הוועדה יובאו בפני ראש אמ"ש. לכשתתקבל החלטתו, יודיעוך. רק לאחר קבלת החלטת ראש אמ"ש, תקום זכותך לפיצויי פרישה בשיעור שייקבע על ידו.
7. לכל מידע נוסף - אפשר לפנות לקצין האמ"ש היחידתי.